

2025-10-17

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se
Dnr: S2025/01291

FSS remissvar angående Hem för barn och unga – För en trygg, säker och meningsfull vård (SOU 2025:84)

Föreningen Sveriges socialchefer (FSS) har från Socialdepartementet fått remiss av betänkandet Hem för barn och unga – För en trygg, säker och meningsfull vård (SOU 2025:84). Remissvaret ska ha kommit in till Socialdepartementet senast den 27 oktober 2025.

Om FSS

FSS är en partipolitiskt obunden förening som företräder cirka 400 socialchefer i landet. Utifrån vår profession och tillgänglig kunskap, både erfarenhetsmässig och kunskapsbaserad, verkar vi för utveckling av den svenska välfärden. Vår värdegrund: Alla människor har lika värde och rätt till ett gott liv. Utgångspunkten för FSS socialpolitiska arbete är portalparagrafen i socialtjänstlagen. Medborgarperspektivet är alltid vägledande.

Om utredningen

Föreningen Sveriges socialchefer (FSS) välkomnar utredningen och dess ambition att reformera vården för barn och unga i samhällsvård. Vi ser positivt på att utredningen tydligt adresserar behovet av trygghet, rättssäkerhet och kvalitet i vården, samt att barns delaktighet och individuella behov lyfts fram.

Vi vill härmed lämna följande synpunkter utifrån socialtjänstens ansvar och förutsättningar.

Ny placeringsform – Hem för barn och unga

FSS stödjer förslaget att införa en ny placeringsform som ersätter HVB för barn och unga. Den differentiering som föreslås – mellan generella, specialiserade och familjeinriktade hem – är välkommen och speglar den variation av behov som socialtjänsten möter.

Vi vill dock understryka vikten av att övergången från HVB till nya hem sker med tydlig vägledning och tillräckliga resurser. Det krävs stöd till kommunerna för att säkerställa att omställningen inte leder till minskad tillgång på platser eller ökad ojämlikhet mellan kommuner.

Vårdmiljö och enhetsstruktur

FSS delar utredningens uppfattning att små enheter med hemnära miljöer främjar trygghet och relationsskapande. Begränsningen till tre enheter och sex barn per enhet är rimlig, men vi vill påpeka att detta kan innebära stora omställningskostnader för befintliga verksamheter.

Vi efterlyser en nationell investeringsstrategi för att möjliggöra ombyggnationer och nyetableringar i linje med de nya kraven.

Vårdens innehåll

Vi ser mycket positivt på att vården ska vara evidensbaserad, individanpassad och ta hänsyn till trauma, relationer och skolgång. Det är avgörande att socialtjänsten ges förutsättningar att upphandla och följa upp vårdgivare utifrån dessa kvalitetskrav.

Vi föreslår att Socialstyrelsen ges ett tydligt uppdrag att ta fram vägledande kvalitetskriterier och uppföljningsverktyg.

Kompetens och bemanning

FSS stödjer förslaget om höjda kompetenskrav, särskilt kravet på eftergymnasial utbildning och tillgång till psykolog. Samtidigt vill vi lyfta behovet av en nationell kompetensförsörjningsstrategi. Många kommuner har redan idag svårigheter att rekrytera kvalificerad personal.

Vi föreslår att staten initierar riktade utbildningssatsningar och samverkan med lärosäten för att möta behovet.

Inskränkande åtgärder och rättssäkerhet

FSS ser positivt på att inskränkande åtgärder regleras i särskild lag, med tydliga befogenheter och krav på dokumentation. Det stärker rättssäkerheten för barn och tydliggör ansvarsfördelningen.

Vi vill dock framhålla att socialtjänsten behöver utbildning och stöd i tillämpningen av dessa åtgärder, särskilt i gränslandet mellan omsorg och tvång. Vi föreslår att Socialstyrelsen ges ett uppdrag att ta fram utbildningsmaterial och stöd för implementering.

Samverkan med hälso- och sjukvården

Utredningen identifierar viktiga brister i samverkan med regionerna. FSS delar denna bild och ser positivt på förslaget att kommuner ska kunna anlita annan vårdgivare. Det är ett viktigt steg mot att säkerställa barnens rätt till vård.

Vi föreslår att regeringen initierar ett nationellt utvecklingsarbete kring samverkan, inklusive digitala lösningar och mobila team.

Utbildning och skolgång

FSS stödjer utredningens förslag om att stärka skolgången för placerade barn. Vi ser särskilt positivt på förslaget om samordnad individuell plan och kunskapsbedömning vid placering.

Vi vill dock betona att detta kräver nära samverkan mellan socialtjänst och skola, samt tydliga ansvarsfördelningar. Vi föreslår att Skolverket och Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram gemensamma riktlinjer.

Otydlig gränsdragning mellan SoL och LSS

FSS vill särskilt lyfta behovet av tydlighet i gränsdragningen mellan SoL och LSS. Utredningen anger att HVB endast ska användas för barn med behandlingsbehov, medan barn med varaktiga funktionsnedsättningar ska få boende enligt LSS. Detta är principiellt viktigt, men det saknas praktiska riktlinjer för hur kommuner ska agera i komplexa gränsfall.

Barns problematik är inte sällan komplex och exempelvis kombinationen social problematik, utagerande beteende och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning är inte ovanlig. Det är många gånger svårt att avgöra vilken problematik som ska vara avgörande vid val av insats.

Risker

- Upprepade flyttar på grund av svårigheter att hitta rätt placering vid komplex problematik.
- Rättssäkerhetsproblem.
- Olika bedömningar i olika kommuner, leder till ojämlikhet över landet.

Förslag

- Inför tydliga nationella riktlinjer för gränsdragningen mellan SoL och LSS.
- Säkerställ utbildning och vägledning för socialtjänstens handläggare för att öka rättssäkerheten.

Stelbenta åldersgränser

Utredningens förslag innehåller fasta åldersgränser, t.ex. att HVB endast ska användas för ungdomar över 13 år. Detta riskerar att skapa situationer där åldern styr beslutet mer än barnets behov.

Exempel

- Ett 12-årigt barn med mycket svåra beteenden kan behöva en behandlingsinriktad HVB-plats.
- Ett 14-årigt barn med omsorgsbehov kan passa bättre i ett omsorgsboende.

Fokus bör ligga på barnets behovsnivå snarare än strikt ålder.

Regelverket måste ge möjlighet till flexibla undantag som kan prövas i samråd med expertis.

Målgruppsindelning och tillgång till platser

FSS ser positivt på en tydligare målgruppsindelning, men ser samtidigt utmaningar när det gäller matchning av barn till rätt insats. Särskilt utmanande bedöms det bli för barn och unga med komplexa och sammansatta behov, där flera problemområden överlappar. Därtill ser FSS en utmaning i att hitta platser för dessa individer då krav på avdelningsstorlek och målgruppsindelning riskerar att ytterligare försvåra möjligheterna till anpassade lösningar. Det finns en risk att dessa barn hamnar mellan stolarna. Det krävs en struktur som möjliggör tillräcklig flexibilitet för att möta olika och föränderliga behov, något som försvåras av detaljerade nationella krav.

Kommunens ansvar vid platsbrist

FSS efterlyser tydligare besked kring vilket mandat kommunerna har om ett hem saknas eller det råder platsbrist och behov av skyndsam placering finns. Det står oklart hur socialtjänsten ska agera i sådana situationer.

Avslutande synpunkter

FSS ser utredningen som ett viktigt steg mot en mer rättssäker, trygg och meningsfull vård för barn och unga. För att reformen ska lyckas krävs dock:

- Tydligt statligt stöd till kommunerna vid omställning.
- Nationella strategier för kompetensförsörjning och investeringar.
- Gemensamt utvecklingsarbete kring samverkan, uppföljning och riktlinjer vid komplexa gränsdragningar.

För Föreningen Sveriges socialchefer

Anna Burston, ordförande